

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICĂȘCĂ - CULTURALĂ
ORGANUL OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE A ARADULUI

Aprindeți Darul Lui Dumnezeu...

— Meditații pentru preoți —

De Dr. Grigorie Gh. Comșa, Episcopul Aradului.

Meditația X-a.

Secretele Misionarismului.

Legea universală a iubirii este cea mai minunată taină a misionarismului. Fără sentimentul iubirii către alții, fără dragoste pentru aproapele nu ne putem imagina, nici muncă, nici jertfă, nici abnegație din partea misionarului, ori cât de minunate gânduri și idei ar străbate rațiunea lui.

Gânduri bune și sublime pot să treacă prin mintea oricui, dar de aici nu urmează numai decât și realizările, cari cer sforțări uriașe. Ca să realizezi, trebuie să simți atracția unei iubiri nemărginite, să simți apropiere către sufletele altora și să ai răbdarea blândă, care dă putere de convingere.

Legea supremă a iubirii aproapelui domnind în univers, trebuie să știm, că precum în lumea fizică, dela grăuntele de muștar, până la sistemul solar, totul este supus legii gravitațiunii, așa și în lumea sufletească există legea iubirii, impulsul către ceace nu este egocentrism, ci atracție către tot ceace este bun și drept. Și Doamne, *atracția către tot ceace este dat omului să creieze, este un indiciu că a existat din veci o dragoste a lui Dumnezeu pentru tot ceace vedem că a creiat, iar din dragoste pentru creaturile Sale, Dumnezeu a pus și o ordine minunată în lume.*

Ei bine, dragostea lui Dumnezeu către creaturi, explică și scopul desăvârșirii acelor

creaturi prin munca celor chemați anume la aceasta. Din dragoste neșarmurită pentru Creaturile sale, Dumnezeu le-a dat și daruri minunate, precum și dispoziție spre desăvârșirea morală. M'a înduioșat mult povestirea lui Smiles despre sentimentul compătimirei, sădit în sufletul omului din copilărie. Intr'o după amiază de iarnă, doi domni povesteau în fața unui restaurant din Edinburgh. Un copil sdrențuros și desculț vine spre ei și zice plângând:

„Domnule, vă rog cumpărați chibrituri!”

— Nu-mi trebuie — zise unul dintre cei doi domni.

— Numai un filer costă pachetul, a zis micul nenorocit.

— Ce-mi pasă, cât costă, pleacă de aici!

— Vă dau atunci două pachete pentru un filer.

Și acel domn a cumpărat pachetul, dar neavând bani mărunți i-a dat un schilling așteptând să-i dea copilul restul. Copilul s'a dus repede într'o prăvălie, dar nu s'a mai întors. Zadarnic a așteptat, copilul n'a mai venit, dar în ziua următoare frățiorul mai mic al micului Alexandru de azi, a adus restul și a povestit, cum fratele său a fost călcat de o trăsură, fracturându-i-se picioarele. Proprietarul restaurantului (cel care cumpărase și dase shillingul) s'a înduioșat și numai decât s'a dus să cerceze pe micul nenorocit. Acesta zăcea și văzând pe acel domn, zise: „Domnule, eu schimbasesm schillingul și am voit să viu la D-ta cu restul, dar o trăsură m'a călcat, mi-s'au rupt amân-

două picioarele..... știu că mor, dar ce va fi cu fratele meu.... Doamne, Dumnezeule, grozav este să mă gândesc, că fratele meu nu-i aici și i-se poate întâmpla ceva rău".... Apoi copilul n'a mai putut vorbi.... încă o rază de lumină a mai licărit în ochii lui, iar apoi a murit....

Citind această istorioară, m'am gândit câte sentimente nobile se irosesc în sufletele, de cari nu mult se interesează cel ce nu are duh preoțesc... Duh al iubirei, coboară-te lin peste preoții neamului nostru românesc și învață-i pe toți să se întrebe, au ei duhul iubirei pentru aceia pe cari Tatăl Ceresc i-a zidit și le-a deschis calea devăvârșirei.

Acest duh al iubirei, este cel dintâi stimulent al credinței în izbânda jertfei misionare. Unde nu este duhul dragostei, nu se pot crea lucruri mari. Dragostea alungă frica și lașitatea. Frica plină de lașitate niciodată n'a creat lucruri mari, somnul exagerat încă nu a dat eroi și oameni ai virtuților. Egoismul, aparența, neîncrederea, nu sunt buni sfetnici spre fapte mari, dar activismul ager, poruncitor, în toate cazurile isbutește.

2. Abnegația este un alt secret al misionarismului. Cu adevărat așa este, pentru că principiul de bază al creștinismului, cere să renunțăm la interesul propriu în interesul obștesc. Misionarul renunță la interesul său material, și luptând chiar cu toate prejudecățile oamenilor merge înainte, fără frică de primejdii. Dar și fără dor de răsplată omenească.

El nu are motive externe pentru misionarismul său. Soldatul pe câmpul de luptă, vede pe vrăjmaș și umblă să-l biruiască. Soldatul are comandant, vede steagul înainte, îl așteaptă distincții, dar misionarul trebuie și mai mult să se exercite în răbdare, renunțare și jertfire de sine. Dacă el cade sub povara împlinirii datoriei, nimeni nu așază cunună de lauri pe sicriul lui, rudeniile nu plâng la căpătâiul lui, convoiul lui mortuar nu este pompos, ci numai lacrimi mute udă mormântul lui.

3. Misionarul are convingerea, că renașterea omenirii atârnă mai mult de bunătatea omenească și de sentimentul simpatiei, decât de conglomeratul adevărilor abstracte. Inspirația divină a bunătății apropie pe oameni și nu ne putem imagina un om normal, care să nu aibe sentimente mai blânde, când vede pe cineva că suferă cu cei în suferință, cu cei luptători cu mizeria. Ori, mizeria nu este numai materială, ci și de ordin spiritual. Să înveți pe altul despre taina necunoscută a viitorului, este

a scoate pe om din moartea întunericului lipsit de consolare.

Este bine să cunoaștem, că râvna și iar râvna isvorâtă din iubire, ajută la misionarism. Fără mulți bani, poți ajunge să faci minuni cu misionarismul. Când apostolul Pavel și însoșitorii săi au răspândit creștinismul în imperiul roman de pe acea vreme, el nu avea nici atâta venit, cât câștigă un negustor mijlociu în timp de o zi.

Dar să luăm un misionar din timpurile următoare. Să examinăm pe scurt activitatea lui Las-Casas, misionarul Indiei, după Francisc Xavier. Las-Casas a trăit într'un timp, când până și în materie religioasă stăpânea forța brută. El avea principiul, că munca misionară, de convertire la creștinism, este independentă de forța armată și nici nu reclamă sprijin militar. Misionarul trebuie să plece la munca sa cu încredere în Dumnezeu, fără să se razime pe forță civilă și militară.

Las Casas a însoțit în anul 1498 pe Columb în drumul făcut pentru descoperirea Indiei de Vest. Revenind în Spania, a plecat ca preot în India, predicând pe Hristos. A făcut toate încercările, ca pe indieni să-i încreștineze, dar conașionalii săi spanioli, prin venalitatea lor, mai mult îi puneau piedici decât îl ajutau. Un indian îl întrebă odată dacă și albi (adică spaniolii) ajung în cer. Misionarul răspunzând afirmativ, indianul zise: „alunci noi indienii nu ne mai încreștinăm, căci nu voim să locuim împreună cu oameni de cruzimea albilor"! Misionarul se plânse chiar regelui Ferdinand, că spanioliiucid pe indieni fără cruțare, dar regele nu a făcut nimic.

Mai târziu lui Las-Casas i-s'au dat ca ajutoare alți trei misionari, dar aceștia au exploatat și ei situația, dându-se de partea guvernatorului spoliator. A isbutit să obțină revocarea celor trei misionari și a înființat o colonie în Cumana, dar răuvoitorii uneltind împotriva lui, a renunțat la colonizare. De necaz, opt ani a stat retras în mănăstirea dominicanilor, dar nu s'a putut stăpâni să nu plece din nou la misiune, mai întâi în Peru, iar apoi în Mexic.

În Nicaragua a avut grav conflict cu guvernatorul, care voia să invadeze cât mai mult provincia, dar misionarul s'a opus, știind că spaniolii cruziucid fără milă pe indigeni.

Interesant a procedat el și soții săi la încreștinarea provinciei Tusulatan. Mai întâi au tradus în versuri mai multe adevăruri creștine, pe patru negustori indieni i-au învățat să le declame bine, iar apoi i-au trimis între indieni, dându-le și cuțite, foarfeci etc. ca să le împartă gra-

tuit. Cu ajutorul unor instrumente muzicale indiene, cei patru negustori au acompaniat cântecul religios cu gura, astfel că efectele au fost din cele mai bune. Șefii de trib voiau să vadă pe autorii cântecelor și atunci Las-Casas și soții săi fură chemați acolo, făcând adevărate minuni între păgâni.

Mai târziu acest misionar a ajuns episcop, rămânând același zelos propovăduitor al Evangheliei. De 12 ori a trecut în America, de patru ori a solicitat audiență și la împăratul Germaniei, pentru ca să ajute cauza creștinismului. Las-Casas a decedat în anul 1566 în vârsta de 92 de ani.

4. Credem că abnegațiunea și desinteresul misionarului derivă din convingeri religioase puternice. Ei nu erau în serviciul unei ficțiuni, căci ficțiunile nu sunt temelii ale credinței. Misionarul este departe de a-și însuși concepția, că cele biologicește utile ar fi adevărate, iar alte concepții nu! O știință adevărată, producătoare de efecte bune, nu se poate întemeia decât pe adevărul curat¹⁾.

După cum corabia are trebuință de cârmă și de busolă ca să poată ajunge la țintă, tot așa și omul are nevoie de o cârmă și de o busolă, cari să-l treacă în pace peste oceanul acestei vieți. Cârmă o are omul în puterea de voință, în dorința infocată de a aduce la îndeplinire ceea ce omul socotește datorie a sa. Să ai un impuls puternic, care să treacă peste toate obstacolele și să le biruești cu cât obstacolele sunt mai mari, iată ce însemnează a avea cârmă în viață.

Busola, călăuză de încredere a vieții, o află omul în modul cum vede viața și scopurile ei. Dacă concepția lui despre viață este înaltă și sublimă, va vedea că toate ideile în adevăr fecunde și sentimentele sublime sunt inspirațiile și revelațiunile unei voinți supreme! Numai astfel putem înțelege că marele misionar, Pavel apostolul, zice Tesalonicenilor: „Că îndemnarea noastră nu este din înșelăciune, nici din necurăție, nici cu vicleșug, ci precum ne-am adevărat de la Dumnezeu a fi credincioși a primi Evanghelia, așa grăim: nu ca și cum am plăcea oamenilor, ci lui Dumnezeu, Cel ce cercă inimile noastre“ (I. Tes. 2 v. 3—4).

Astfel ni se lămurește cauza pentru care sfântul Pavel justifică Galatenilor vrednicia apostolatului său: nu s'a lipit de trup și sânge, ci precum însuși spune, fiind chemat, — a plecat la apostolie (Galat. 1 v. 15—16)!!

Doamne Dumnezeule, abnegație dă-ne nouă;

Doamne alomputernice, râvnă isvorâtă din iubire dă-ne nouă slujitorilor tăi. Doamne, Doamne, curățește abnegația și râvna noastră și ajută-ne să înțelegem ca și trimisul tău, Pavel apostolul, că ni-ai dat sentimente profunde și idei înalte, ca să le punem în serviciul altora. Noi reprezentăm numai un grăunte în univers, dar reprezentăm mai mult, îndată ce facem ceva și pentru alții. Invață-ne să înțelegem, că fără existența Bisericii Tale, multe scopuri ale vieții omenești nu s'ar fi ajuns. Fără slujba bisericească nu erau școlile minunate ale Bisericii, fără biserică misionarii nu s'ar fi dus în lume, cultura nu s'ar fi răspândit; fără respectul pentru sufletul nemuritor, nu s'ar fi întemeiat instituțiile caritative.

Au făcut lucruri minunate oameni, cari nu aveau taina profeției: Un croitor sărac din Portsmouth cu numele Ioan Pounds, a inițiat școlile duminicale, Robert Raikes (Recs) a organizat acele școli în secolul al XVIII-lea, în Anglia. Și atunci, noi cari avem darul profeției sau al arhieriei, altcum trebuie să munșim decât până acum! Am avut abnegație, să avem mai multă; am avut râvnă, să fim mai râvnitori; am avut convingeri religioase, să ne dăm seama, că aceste convingeri cer să fie manifestate! Dacă eu susțin că sunt religios, am datoria să dovedesc, că în sufletul meu trăesc impulsuri puternice pentru tot ceea ce este bun, pentru acțiuni folositoare; ori iubirea aproapelui, este cea mai elocventă manifestare a sentimentului religios.

Lumea voește să vadă dela noi manifestarea simpatiei: să ne înduioșăm de nenorocirile altora și să ne arătăm doritori de a contribui la binele altora prin daruri, prin sfaturi sau prin o exercitare strictă a dreptății, prin răbdare și suferință.

Alții au încercat secretele misionarismului și au făcut minuni. Marele și dumnezeescul Pavel a făcut pe jos drumul din Troia până la Ason, după ce a săvârșit minunea învierii tânărului Eutihie! (Fapte 20 v. 13). El, care înviază morți, merge pe jos!

Pe acest mare misionar să-l urmăm. Odi-noară Plutarh a scris viața unor oameni mari ai timpului său și un Beethoven citind acele vieți, serise de Plutarh, s'a consolât în surzenia sa; Ignatie de Loyola ctește în spital (unde zăcea rănit) Viețile Sfinților și din ostaș lumesc, devine ostaș al lui Hristos; Correggio, admirând tablourile lui Michelangelo, simte glasul unei chemări de sus: Anchi'o sono pittore.

Ascultând noi de glasul de chemare al neamului românesc, să ne oțelim la muncă

¹⁾ August Messer: Philosophie der Gegenwart Leipzig 1927 p. 74.

gândindu-ne, că în mijlocul poporul nostru mișună agenți, streini de sufletul lui și că acești agenți fac cuceriri pentru protestantismul care nesocotește tainele sfinte așezate de Mântuitorul. Să ne gândim că avem datorii cu mult mai mari față de poporul nostru decât acelea, pe cari le-am îndeplinit până acum.

† Dr. Ștefan Cicio Pop

Anul 1934, s'a început pentru neamul românesc, ca un an de doliu. Rând pe rând ne părăsesc cel mai vrednic și luminați conducători. Ardealul nu este cruțat de soartă, căci după T. Mihail și Vasile Goldiș, în ziua de 16 Februarie a pierdut pe neînfricatul luptător pentru drepturile poporului român, pe Dr. Ștefan C. Pop.

Înmormântarea acestui distins conducător al neamului, s'a făcut Luni în 19 Februarie în cadrul unor sincere manifestații de regret, cu cari defunctul a fost petrecut pe calea vecinicii. Ceremonia funebă a început la ora 10 dim. în sala Palatului cultural unde fusese așezat de Duminecă corpul neînsuflețit a lui Șt. C. Pop.

A pontificat P. S. Episcop gr. cat. Nicolescu dela Lugoj asistat de 16 preoți. Lângă catafalca la partea dreaptă a stat familia defunctului, iar la stânga am observat pe d. general Ilasievici în reprezentanța M. Sale Regelui, pe dl primministru Tătărăscu, președintele Camerei N. Săveanu, P. S. Sa Episcopul Grigorie, d-nii I. Maniu, I. Mihalache, Dr. Aurel Vlad, Dr. I. Socu, Madgearu, S. Bocu, Arhimandrișii Suciu, Morușca, protopop Cosma și încă vre-o 15 foști și actuali deputați ai partidului național-țărănist. Apoi generalii: Argeșanu, Banciu, prefectul Groza și încă multe sute de intelectuali și țărani. Răspunsurile funebrale au fost date de corul episcopiei gr.-catolice dela Lugoj. După prohod a vorbit P. S. Episcopul Nicolescu în numele bisericii sale.

Dl primministru G. Tătărăscu a rostit următoarea vorbire:

Sunt aci din porunca lui. Într-o ultimă efortare a trupului său biruit el a șoptit alor săi: „De va fi să vorbească la groapă vreun ministru — să vină un ministru din regat“. Iar guvernul a răspuns: „La scriul lui Ștefan Cicio Pop în? numele guvernului să străjuiască primul ministru al țării“.

Sunt aci din porunca lui, dar sunt aci și din porunca conștiinței românești.

Căci Ștefan Cicio Pop nu a fost numai al unei provincii și nu a fost numai al unui partid, ci a fost și a rămas al neamului întreg.

Alții vor spune mai bine decât mine, ce a fost linia dreaptă a acestei vieți trudite, întăritate, închi-

nată toată unei singure credințe, închinată toată unui singur ideal. Eu nu pot aduce aci decât frânturi de amintiri și mărturii personale fără de preț.

Când l-am văzut prima oară în cea dintâi Cameră a Românelor Mari, am crezut că văd un atlet purtând pe umerii săi masivi, nevăzute poveri și având încă în ochi scânteeri de fericire; iar când a prins a vorbi, în glasul său părea că vibrează încă sufletul apostolilor, care dealungul istoriei neamului său, au denunțat nedreptatea și împilarea și strigătele protestatoare ale celor, cari s'au jertfit în temniță și s'au chinat pe roată.

Așa l-am cunoscut!

Nimeni nu a înțeles mai bine însușirile dominante și virtuțile acestui Ardeal — pământ de suferințe și de jertfe — dar și pământ de rezistență, de unde s'au ridicat dealungul veacurilor ca niște ruguri, apelurile de redeșteptare ale conștiinței naționale. Nimeni n'a reprezentat mai bine rasa sa în lunga înșiruire a generațiilor, care și-au transmis una alteia instinctul originii comune, iubirea atavică de pământ, dorul de libertate și credința sfântă în biruința finală a eforturilor și a jertfelor de fiecare clipă.

Omul acesta a trecut în eternitate. Glasul cu rezonanțe de aramă, care n'a slujit decât cauza românismului, a amuțit — pentru totdeauna.

Este par'că o război a destinului! Rând pe rând se duc străjerii cari au veghiat la căpătâiul marilor noastre cuceriri.

Alături, Teodor Mihail, eri, Vasile Goldiș, astăzi Ștefan Cicio Pop. Rând pe rând cad cei cari prin străduințele și jertfele lor, au făcut să cadă hotarele vitregii ale istoriei.

Ei pleacă din mijlocul nostru în ziua în care sporeac greutățile și se întărește vuetul amenințărilor; ei pleacă în ceasul în care mai mult decât oricând ar fi fost nevoie de pilda lor, de sfatul lor, de înțelepciunea și de patriotismul lor.

În jurul golurilor imense create de dispariția lor, stă generația noastră pironită de îngrijirea ce trezește conștiința marilor răspunderi. De aceea, nicăieri mai bine decât în jurul acestui sicriu, nu putem să ne reculegem și totodată să ne întărim în hotărârea de a apăra patrimoniul înfăptuirilor istorice ce ne-au lăsat moștenire.

Eu aud aci glasul lui Ștefan Cicio Pop, ridicându-se pentru ultima oară peste tumultul luptelor și a încăierărilor și strigând dincolo de hotarele morții: „Grijiți să nu primejduiți prin patimi de o clipă, cecece au voit să vă dea pentru totdeauna jertfele și sângele înaintașilor“.

Ultimul gând al lui Ștefan Cicio Pop a fost pentru regat. Gândul acesta simbolic la astăzi valoarea unui comandament. Regat. Unirea. Iată testamentul politic al omului care a deschis Adunarea dela Alba Iulia. Testamentul acesta îl primim și drept aceea să

ne legătului român din patru unghiuri să-l rămânem credincioși și să-l executăm cu pietate și cu credință, pentruca astfel, primind dela înaintași unirea teritoriilor, să putem lăsa urmașilor unirea desăvârșită a sufletelor!

În numele guvernului meu, aduc lui Ștefan Cicio Pop un ultim și suprem omagiu de recunoștință.

Dumnezeu odihnească-l în pace!

După dl prim ministru a vorbit dl N. Săveanu președintele Camerei deputaților. Canonul Macavel, a vorbit în numele mitropoliei gr. cat. din Blaj, dl Mihalache în numele partidului național-tărănesc, dl I. Manlu în calitate de fost colaborator al defunctului, S. Bocu a vorbit în numele Banatului, dl V. Grosu în numele foștilor deputați ai partidului național-tărănesc, protopopul Cosma în numele organizației naț. țărăniște din jud. Arad, N. Manoilescu în numele partidului liberal, S. Bornemisa în numele partidului agrar condus de O. Goga, Sever Ispravnic în numele partidului liberal georgist, Adam Ionescu în numele partidului țărănesc condus de N. Lupu, germanul Hans Beller în numele nemților, A. Popa în numele Asociației „Agrul”, Albon în numele Institutului „Victoria” din Arad, iar studentul Crișan în numele studenților arădani din București. Între regrete unanime, sicriul a fost ridicat de țărani și așezat pe un afet de tun.

S'a format un cortegiu, deosebit de impunător, având în frunte țărani cu coroane, apoi șapte care cu coroane, după cari veneau iar țărani cu coroane, apoi corurile „Armonia”, „Doina Crișanei” și înaltul cler, ofițerii superiori cari au purtat decorațiile defunctului; corul „Lira”, după care a urmat afetul de tun îmbrăcat în tricolor și purtând o splendidă coroană de flori naturale, trimisă de M. S. Regele.

Au urmat: familia defunctului, dnii Tătărescu, general Ilaslevici, P. S. Sa Episcopul Grigorie cu dnii Saveanu, Manlu, Mihalache, Madgearu și alte oficialități și un public imens evaluat la 15.000 de oameni. Apoi o coloană nesfârșită de soldați din toate armeele.

Cortegiul a plecat pe bulev. Ferdinand, str. Crișan, Ghiba Birta, calea Victoriei spre cimitirul „Eternitatea”.

De ambele părți ale străzilor, stăteau zece de mii de țărani, școli și publicul din oraș.

La cimitir nu s'a rostit nici-o cuvântare.

P. S. Episcop Nicolescu a oficiat prohodul, apoi garda de onoare a tras o salvă și a dat onorurile.

Pe defunctul Șt. C. Pop. îi deplânge: soția, 3 băieți, 2 fice, nenumărate rudeni și toată suflarea românească. Dumnezeu să-l odihnească cu cel drept.

Prefectura județului Arad, a dat următorul anunț funebru:

Prefectura Județului Arad, anunță cu durere trecerea la cele eterne a Președintelui Consiliului județean

Dr. ȘTEFAN CICIO POP

Președintele Consiliului Național Român al Ardealului și Banatului, Președintele Adunării Naționale de Unire dela Alba Iulia, fost Prim-Ministru ad-interim, fost Președinte al Adunării Deputaților, fost Ministru, Președinte al Uniunii Balcanice, Membru în Comitetul Uniunii Interparlamentare, Membru al Adunării Deputaților, timp de peste 30 ani, în București și Budapesta, etc.; decorat cu: Ordinele Ferdinand I, Mare Cruce, Steaua României Mare Cruce, Coroana României Mare Cruce, Vulturul României Comandor cl. I, Sfântul Ciril Mare Cruce, Sfântul Grigorie Magnus Cruce, etc.

Întâmplată după grele suferințe Vineri, 16 Februarie a. c. orele 21 și jum. în etate de 69 ani.

Ceremonialul înmormântării, cu funerarii naționale, a avut loc la Palatul Cultural din Arad, în ziua de Luni, 19 Februarie a. c. la orele 10 a. m. și osemintele pământești s'au înhumat în cimitirul „Eternitatea” din Arad după ritualul Bisericii române gr. cat.

Arad, la 17 Februarie 1934.

Vecinică fie pomenirea lui!

Vorbirea

I. P. S. Sale Mitropolitului Nicolae, rostită la înmormântarea lui Vasile Goldiș.

Un pelerin, obosit de împlinirea datoriei sale pe acest pământ, pleacă astăzi din mijlocul nostru spre locașul odihnei de veci. Noi ne-am adunat aci în jurul sicriului său, pentruca copleșiți de durerea despărțirii, să ne arătăm simțemintele de profundă recunoștință și de înaltă admirațiune, a noastră și a întregului nostru popor, pentru tot binele ce ni l-a făcut în viața sa.

Căci o viață, cum a fost a lui Vasile Goldiș, care s'a revărsat în fapte de lumină și în faceri de bine pentru un popor întreg, ni se dă să o prețuim ca un dar dela Dumnezeu și ca pe o pildă vrednică de urmat din generație în generație.

Deodată cu Vasile Goldiș pleacă dintre noi un mare martor al unor vremuri mari, — al unor vremuri mari prin suferințele și luptele lor, în vârtejul cărora el a stat ca un conducător fără șovăire, — al

unor vremuri mari prin biruința definitivă în care a crezut și pe care atunci când s'a înfățișat în toată măreția ei, cu glas de arhanghel a vestit-o lumii, în memorabila adunare dela 1 Decembrie 1918 din Alba-Iulia.

Prin toate fibrele ființei, sale Vasile Goldiș a fost legat de aspirațiile neamului românesc, cărora le-a închinat cele mai avântate gânduri, cele mai curate simțiminte și toată truda vieții sale. Cu deosebire însă trei au fost tărâmurile în care și a pus în lucrare talantul primit dela Dumnezeu: acela *al culturii naționale*, acela *al luptei politice pentru libertate* și, după dobândirea acesteia, pentru consolidarea statului românesc, înfățișat acela *al sfintei noastre biserici strămoșești*.

Vasile Goldiș a fost un intelectual de marcă; nu un savant care s'ar fi oprit la migăloase cercetări de amănunte, ci un bărbat stăpân pe o largă și temeinică cultură, câștigată printr-o cugetare clară și ordonată, printr-o simțire nobilă, prin lecturi și studii urmate cu sârguința omului veșnic preocupat de probleme... Toate acestea l-au ajutat să dobândească acea orientare și gură, de care are neapărată nevoie un conducător, în mijlocul curentelor vremii sale. Ca profesor la școala normală a eparhiei Caransebeșului și la liceul bisericii noastre din Brașov și-a arătat însușirile sale de iscusit părinte educador al tineretului, pe care l-a îndrumat pe drumul pe atunci atât de spinos al iubirii de limba și de cultura națională. Prin cultură la libertate și biruință — acesta era crezul său, pe care l-a mărturisit cu vorba și cu fapta în toată viața. Astfel la câțiva ani după unire primește misiunea de a prezida vechea noastră societate culturală «Astra», și dela acest loc onorific care a fost ilustrat prin personalități proeminente începând cu nemuritorul mitropolit Andrei Șaguna, pornește în apostolat și cutreeră pământul Ardealului, Banatului Crișanei și Maramurășului pentru a organiza opera culturală în cadrele «Astre». Nu vom uita acel impunător *congres cultural* din Sibiu chemat să precizeze ținutele culturii naționale între noile împrejurări de viață și să găsească mijloacele pentru difuzarea ei în păturile largi ale poporului. Președintele și animatorul lui credea în valoarea culturii naționale care înfrățeste și înalță, împacă și încheagă într-o organică unitate a sufletelor pe fiii aceluiși popor.

În pieptul lui bărbătesc bătea o caldă inimă românească care l-a împins de timpuriu în apriga luptă de desrobire națională. Las în seama altora să evidențieze rolul important a lui Vasile Goldiș în domeniul politicii naționale înainte de unire, apoi pentru pregătirea și realizarea ei, precum și de atunci încolo în cadrele statului român întregit. Eu mă mărginesc să remarc desăvârșita lui identificare, între orice împrejurări, cu interesele mari ale neamului și cu drepturile lui. *Iubirea lui de neam a fost curată*, căci nu căuta ale sale, ci totdeauna avea în vedere binele

obștesc. Călăuzit de convingeri limpezi, el disprețuia tumultuoasele maniere ale demagogiei, dar cu atât mai impetuos și neînduplecat se știa întrepune cu vorba, cu scrisul și cu jertfa lui, pentru principiile naționale și creștinești, cari l-au însuflețit.

Taina personalității lui Vasile Goldiș și a atitudinilor sale în viața publică este a se căuta în *credința sa religioasă* pe care cu o gingașă discreție o manifesta ca nota dominantă a caracterului său. Născut din familie preoțească și crescut în tradițiile de evlavie ale poporului și bisericii sale, el coborâse în sufletul său acea sintetică armonie pe care printr-o seculară experiență a stabilit o neamul românesc între credința sa religioasă și cultura sa națională. Cu încredere privea desfășurarea evenimentelor istoriei, fiindcă credea într-o ordine morală a lucrurilor și din această credință și-a scos robustul său optimism care nici în mijlocul celor mai mari piedici și greutăți nu se îndoia de triumful final al binelui și al dreptății.

Ca orice caracter dintr-o bucată, râvnitor de a-și aduce viața în consonanță cu credința, Vasile Goldiș era un *credincios practicant*. Nu vom uita fața senină și luminată de-o profundă bucurie duhovnicească, cu care m'a întâmpinat într-o zi în capitala țării, venind la braț cu scumpa lui soție și zicându-mi: «Venim dela biserică, unde am primit sfânta împărtășanie». Pe lângă îngrijirea plină de gingășie a devotatei sale soții, credința și nădejdea creștinească l-au fost razimul neînșelător și mângâierea în mijlocul suferințelor trupesti pe cari le-a îndurat în anii din urmă. Ca dovadă citesc din ultima scrisoare ce mi-a trimis-o, aceste creștinești cuvinte: «Știrea despre reconfortarea mea, în ce privește sănătatea, este departe de realitate și s'a putut răspândi prin faptul, că pe ceice mă onorează cu vizitele lor, îmi dau silința să-i primesc cu seninătate și fără tânguiri personale, cari ar putea să-i mârșăiească și astfel binevoitorii mei pleacă crezându-mă pe calea însănătoșirii. Adevărul este însă că boala mea nu se poate vindeca. O știu prea bine, dar mângâierea mea este Domnul și aștept cu creștinească resemnare sfârșitul care nu mai poate întârzia mult».

Sfârșitul a sosit. Dar el este începutul vieții trecătoare de dincolo de mormânt.

Trupul lui îl vom acoperi cu țărâna țării sale pe care atât de mult a iubit-o, iar amintirea lui va rămâne neuitată și sufletul lui mare se va înfățișa înaintea dreptului Judecător ca o slugă bună și credincioasă, care intră întru bucuria Domnului său. Amin.

Dumineca ortodoxiei.

Nu sărbătorim azi numai o glorie cucerită parțial în timp, după un obișnuit ritm anual al acestui popas jubiliar, ci triumful general în ansamblu al dogmelor Ortodoxiei supraviețuitoare, cari edifică mereu sufle-

tul nostru zvârlit în taina așteptării marelui soroc al oricărei existenți.

Drumurile pe cari și le-a tălat Biserica Ortodoxă în furtunile istoriei sale, dibuiesc din nou în clocoțele unor grele îngrijorări; în umbrele prezentului, atât de aspre situații își dau mâna cu trecutul în tot atâta indesirabile note de analogie.

Dacă scrutăm furile cari actual cravasează cu multă tenacitate duhul Ortodoxiei, par'c'am desgropa din străfunduri înverșunările iconoclaste. Un nepriceput semu al vremii însă face, ca pornirile iconoclaștilor de azi să fie orfane de posibilitățile represive ale celor de odinioară. Ortodoxia își poate astfel preciza cu optimism, în fața lor, orientările sale în ceața viitorului.

Dar ignorând aceste frământări mărunte, răstignirea la răscruci a ortodoxiei, în Republica Sovietelor, încrește nu numai frunțile pravoslavnicilor, ci și pe cele ale tuturor acelor, al căror cuget încă nu-i depopulat de sensurile înalte ale religiei creștine. Imbrâncită de ferocitatea „celor fără Dumnezeu” ca de un infricoșat blestem, Ortodoxia rușilor și-a surpat cupolele și pe ruinele lor băntule umbra neagră a duhurilor rele. Poruncile vremii însă vor cârmul, în scurt, pasul istoriei Bisericii ruse pe vechile căi ale ei, când din crepusculul întunecat al religiei ruse, va pulsa spre suprafață o mai mândră auroră de glorie ce va să vină ca un zimbet al lui Dumnezeu. Și pe mormântul Ortodoxiei rusești vor înflori, din aceeași substanță, trandafirii primăverii celei noi. Căci la restabilirea radicală a religiei din vechea Rusie, vatra pe care s'a purtat odată trofeul Ortodoxiei, va refuza să dea putere de încolțire germeilor de credință nidentică cu cea ortodoxă.

Ne-am deprins a sărbători la Dumineca Ortodoxiei, o biruință smuisă din taina anului 842, de când în fiecare an odată, comemorăm acea trăinicie a Ortodoxiei, care și-a pus atenți călcăiul pe sălbatică represiune a iconoclaștilor. Simultan însă ne facem un examen al conștiinței noastre ortodoxe și scrutăm tot ce tulbură normala respirație a Ortodoxiei. Și atunci fanatică îndârjire a tuturor sectelor a căror înțelegere — ca și a calendariștilor de stil vechiu — își certifică o lugubră absență, par'că dispăre de sub atenția noastră, având în față avântul setos de mai mai multă pletate al Oastei Domnului și gândul curat de colaborare cu clerul al Frăției Ortodoxe Române.

Privind Ortodoxia în fața tuturor celor străluci de ea, nu apare ca o expresie a unui absolutism deținut de pumnul ce mănăiește două săbii, nici ca un vast labirint democratic raționalist al altel Confesiunii sectofore. *Hristocrația* Ortodoxiei străjulește azi al douăzecilea secol al vecinicii adevărurilor sale testate omenirii de Hristos. Scadența generală a misiunii acestei Biserici, va fi la „finalul veacurilor” după ce va supraviețui „porțile iadului.”

Ortodoxia cu vechile ei puteri își închide rănile astăzi deschise și se vor ridica stăvilarele istoriei de urgie a Republicilor Seviete, când noul torente de energie vor năvăli să umplă albia Ortodoxiei ecumenice.

P. Deheleanu.

Consiliu plenar.

Comemorarea lui Vasile Goldiș.

Marți în 20 Februarie a. c. Consiliul nostru a ținut ședință comună cu toate 3 secțiile, sub prezidiul P. S. Sale părintelui Episcop Grigorie.

Înainte de intrarea în ordinea de zi, P. S. Sa — ridicându-se în picioare cu toți consilierii — a parentat în cuvinte impresionante pe fostul secretar eparhial, care a fost Vasile Goldiș.

P. S. Sa a spus: Regretatul V. Goldiș, a bine meritat dela Biserică, prin marile sale fapte, cari îi vor vecinici numele în anele istoriei Bisericii noastre. Dânsul a fost o podoadă a Bisericii, prin înaltele însușiri ale culturii sale vaste și luptelor naționale. Ca fiu de preot, s'a alimentat de credința izvorâtă din sublimile învățături ale lui Iisus, dând și semenilor săi, ba chiar și slujitorilor sf. altare, îndemnuri în aceasta direcțiune. Astfel cu prilejul primului Congres al preoțimei ardelene, în 1919, zicea „Biserica ortodoxă română ușurată de sarcina apăsării naționale, să revină integral la chemarea ei impusă de Mântuitorul de-a sădi și înrădăcina în suflete lumina cunoștinței de D-zeu, singurul izvor de adevărată fericire omenească. Preotul român, din luptător naționalist, va trebui să devină apostol al credinței, pildă strălucitoare a jertfei de sine pentru fericirea altora, cu sufletul vecinic animat de chipul blând fără de s-a-mân, și înseninat de durerea lubitoare a Mântuitorului Iisus. Împărăția adevărată a Bisericii, este sufletul cu adâncimile lui, fără sfârșit. Biserica ortodoxă română primește azi asupra sa, sarcina grea dar și înălțătoare de a regenera și desăvârși națiunea română prin credință”.

P. S. Sa roagă pe bunul Dumnezeu, să-l odihnească cu dreptii săi, făcând apel la consilieri, preoți și mireni, să-l urmeze credința și faptele. Intrându-se în ordinea de zi, s'a decis:

1. Publicarea concursului, pentru postul de secretar al Consiliului eparhial. Iar ca în statul de plată al funcționarilor eparhiali să fie continuitate și leașa secretarului să nu fie suprimată de stat, Consiliul eparhial, și până la alegerea titularului numește în mod provizor de secretar al Consiliului eparhial din Arad, pe părintele protopop Dr. Ștefan Cirolanu din B. Comloș.

2. Șeful serviciului de Contabilitate dela

Consiliul nostru eparhial, Remus Moldovan, este definitivat, în postul său.

3. Se fixează alegerea a doi deputați la Adunarea eparhială, în cercurile vacante: Buteni și Pecica.

4. D-l Iosif Moldovan, consilier supleant la secția culturală, se promovează ca consilier onorific cu drept de vot.

5. Consiliul eparhial va cere înaltului guvern, reîntegrarea în bugetul statului a posturilor suprimate dela Consiliul nostru eparhial, precum și îndeplinirea altor desiderate de ordin bisericesc-național.

6. Toate procesele de apărare, sau intenționate de comunele bisericesti, pentru câștigarea averilor mobile sau imobile, uzurpate de ortocine, le va purta jurist-consultul eparhial Dr. C. Iancu.

INFORMAȚIUNI.

A murit regele Belgiei. Albert, regele Belgiei, a murit Sâmbăta seara în 17 Febr. a. c. între împrejurări tragice, în urma unui accident. Fiind un turist pasionat, regele a voit să urce peste stânci prăpăcioase, unde s'a prăbușit dela o înălțime de 15 metri. Moartea l-a fost fulgerătoare, căci izbîndu-se cu capul de-o stîncă, și-a stărmătat craniul.

Regele Albert a fost nepotul de soră al fostului nostru Rege Carol I, deci unchi al Suveranului nostru. A fost un bun și sincer aliat al patriei noastre. Moartea lui a impresionat adînc poporul român. Curtea noastră regală a luat doliu de 3 luni. Iar în semn de jale ziua de joi, în 22 Februarie, când s'a făcut înmormîntarea regelui Belgiei, a fost decretată și în România zi de doliu, când au fost sistate prelegerile în școli și munca în oficiile publice.

† Paul Rozvan. Ceitorii noștri își aduc aminte de inginerul Paul Rozvan, care a supravegheat mai multe decenii edificarea bisericilor și școalelor noastre din eparhia Aradului. El a răposat după lungi și grele suferințe în ziua de 19 Februarie a. c., în etate de 72 de ani. Ere bolnav greu, de aproape un an.

Fire blîndă, P. Rozvan, a fost un om de omenie și conștiencios în împlinirea datorinței sale. Îl plăng filii: Alexandru, Titus și Emil. Surorile Adelina, Iuliana și numeroase rudeni.

Dumnezeu să-l odihnească în pace.

Conferința dlui M. Manoilescu. Duminică în 18 Februarie, la ora 5 d. m. inginerul M. Manoilescu, fost guvernator a Băncii Naționale și subsecretar de stat, a ținut o conferință în sala festivă a liceului „Moisă Nicoară” din Arad.

Subiectul tratat, a fost „Oameni noi la timpuri noi”. Cu o iscusință și talent remarcabil, oratorul precontează schimbarea actualelor Corpuri legiuitoare, într'un parlament și senat compus din reprezentanții tuturor instituțiilor și corporațiilor din țară. Principiile acestui program sunt cuprinse în statutele „Ligei național corporatistă”, care ligă stă sub conducerea dlui Manoilescu.

Publicație de concurs.

Consiliul parohial al parohiei ortodoxe române din Timișoara-Cetate publică din nou concurs pentru întocmirea planurilor de zidire a bisericii catedrale din această parohie, pe lângă următoarele condițiuni:

1. Biserica este proiectată a se zidi pe terenul viran dintre Bulevardul Regele Ferdinand I și Bulevardul Principele Nicolae, vis-a-vis de Palatu Szecheny și Cinematograful Capitol, cu o suprafață de 1 jugher și 1456.4 stj. pătrați.

2. Biserica va fi construită în stil bizantin cu caracter românesc, avînd capacitatea pt. 2000 persoane.

3. Intreaga construcție, inclusiv pictura, mobilierul, iluminatul electric, candelabre, calorifer și clopote, nu va întrece suma de Lei 35 000.000.

4. Reflectanții vor prezenta desaturile următoare la scara de 1 cm. pe M. și anume: planul parterului, fațada principală, fațada laterală, secțiunea longitudinală, secțiune transversală, iar la scara de 5 mm. pe M. următoarele: planul subsolului, planul etajului (galerii), fațada posterioară.

Un plan de situație va complecta desaturile de mai sus, la scara de 2½ mm. pe m.

Orice alt desen prezentat decât cele de mai sus arătate, va fi scos din concurs.

5. Se fixează trei premii:

a) premiul I Lei 100.000. b) premiul II Lei 50.000. c) premiul III Lei 25.000.

Planurile premiate devin proprietatea parohiei, celelalte planuri se vor restituți concurenților.

6. Concurentul care va obține premiul I va fi încredințat cu întocmirea planurilor de executare și cu conducerea lucrărilor, asigurându-l-se un onorar de 4% după valoarea lucrărilor executate. În acel onorar sunt cuprinse și deplasările arhitectului precum și plata conductorului pentru supraveghere și control.

7. Juriul de examinare a planurilor se compune din:

I. Specialiști.

a) Rectorul Academiei de Arhitectură din București. b) Un delegat (arhitect specialist) al Comisiei Monumentelor Istorice din București. c) Șeful Serviciului tehnic al Municipiului Timișoara.

II. Doi delegați ai Consiliului parohial.

Planurile provăzute cu motto și cu o scrisoare sigilată, în care se va arăta numele, locuința concurentului și motto sub care s'a prezentat planul la concurs, sunt a se înalța Părintelui Protopop Dr. Patrichie Țucra, președintele Consiliului parohial, în Timișoara-Iosefin, Str. Mircea Vodă Nr. 6 până la data de 1 Mai 1934.

8. Planurile cari nu vor corespunde condițiilor și formalităților prescrise și vor sosi după termen, vor fi excluse dela concurs.

9. Planurile intrate se vor examina în termen de 30 de zile dela expirarea concursului, iar premiile se vor distribui după ce juriul își va depune raportul.

10. Schițele de situație se pot vedea în orele oficiale la Părintele Protopop Dr. Patrichie Țucra, președintele Consiliului parohial.

11. La concurs pot participa numai arhitecții cetățeni români.

Timișoara-Cetate, din ședința Consiliului parohial, ținută la 29 Ianuarie 1934.

Dr. Patrichie Țucra

Protopop-paroh, Președ. Cons. paroh.

3—3